

Nr 40

Utlåtande i anledning av väckt motion om återställande av sjukpenningersättningens realvärde.

I en inom andra kammaren väckt, till lagutskott hänvisad motion, nr 155, vilken behandlats av andra lagutskottet, har herr *Senander m. fl.* hemställt, »att riksdagen måtte besluta, att i skrivelse till Kungl. Maj:t anhålla om förslag till sådan ändring av sjukpenningersättningen att dess ursprungliga realvärde återställes med iakttagande jämväl av att icke yrkesverksamma husmödrar erhåller en sjukpenning av 6 kronor per dag».

Beträffande de skäl motionärerna anfört till stöd för sina yrkanden får utskottet, i den mån redogörelse härför icke lämnas i det följande, hänvisa till motionen.

Något om gällande bestämmelser

Enligt *sjukförsäkringslagen* blir sjukkasemedlem, vars årsinkomst av förvärvsarbete är minst 1 200 kr, sjukpenningförsäkrad (7 § första stycket). Vidare är kvinnlig sjukkasemedlem, vars årsinkomst av förvärvsarbete inte uppgår till nämnda belopp, sjukpenningförsäkrad, såframt hon a) är gift och sammanlever med sin man eller, om sammanlevnaden mellan makarna hävts, med barn under 16 år, som vid tiden för sammanlevnadens hävande var sjukvårdsförsäkrad såsom barn till henne eller maken, eller b) efter att ha varit gift sammanlever med barn under 16 år, som vid tiden för äktenskapets upplösning var sjukvårdsförsäkrad såsom barn till henne eller maken (7 § andra stycket). Försäkring som avses i a) och b) gäller inte för längre tid än till och med den månad, varunder kvinnan fyller 67 år, och inte heller för tid efter utgången av den månad, varunder hon börjat uppbära invalidpension eller sjukbidrag enligt lagen om folkpensionering, så länge sådan förmån åtnjutes (7 § tredje stycket).

Med årsinkomst av förvärvsarbete avses den för år beräknade inkomst i penningar eller naturaförmåner, som någon kan antagas komma att tills vidare åtnjuta av sådant arbete. Hushållsarbete, som make utför i hemmet, räknas inte som förvärvsarbete. Med årsinkomst av tjänst avses sådan årsinkomst av förvärvsarbete, som arbetstagare kan antagas komma att tills vidare åtnjuta i allmän eller enskild tjänst (8 §).

Sjukpenningförsäkrad medlem äger vid sjukdom, som förorsakar förlust av arbetsförmågan, för varje dag rätt till hel sjukpenning. Förorsakar sjukdomen, utan att medföra förlust av arbetsförmågan, nedsättning av denna med minst hälften, skall halv sjukpenning utges (21 §). Varje sjukpenningförsäkrad medlem är försäkrad för grundsjukpenning. Hel grundsjukpen-

ning utgör 3 kr. Har medlemmen i fråga en årsinkomst av tjänst om minst 1 800 kr., är han dessutom försäkrad för tilläggssjukpenning. Storleken av tilläggssjukpenningen är beroende på lörens storlek. Lägsta tilläggssjukpenning är en kr. och högsta 17 kr. Högsta tilläggssjukpenning uppnås vid en årsinkomst av minst 14 000 kr. Efter 180 dagars sjukdom sker viss nedsättning av tilläggssjukpenningen, dock inte om den är 2 kr. eller lägre (22 §).

Om sjukpenningförsäkrad medlem har ett eller flera hemmavarande barn, som är sjukvårdsförsäkrade såsom barn till honom, utgår barn tillägg till grundsjukpenningen. Barn tillägg till hel sjukpenning utgör en kr. för ett eller två barn, 2 kr. för tre eller fyra barn samt 3 kr. för fem eller flera barn. Barn tillägg till halv sjukpenning utgår med hälften av nämnda belopp (24 §).

Propositionen nr 75 till årets riksdag

I proposition nr 75 till årets riksdag, vilken avser ändringar i folkpensioneringslagen m. m., behandlar *föredragande departementschefen, statsrådet Nilsson*, frågan om socialförsäkringens samordning och komplettering. Härvid erinrar han om att en av principerna i den moderna socialförsäkringen är att försäkringen bör inom rimliga gränser ersätta det bortfall av arbetsinkomst som försäkringsfallet innebär. Emellertid är det enligt hans mening påfallande, att, även om utvecklingen lett fram till en betydande grad av överensstämmelse i huvuddragen inom socialförsäkringens olika grenar, denna princip inte tillämpas allmänt eller enhetligt. Departementschefen påpekar härvid, att de individuellt avpassade förmånerna är konstruerade på olika sätt inom sjuk- och moderskapsförsäkringen, yrkesskadeförsäkringen och tilläggspensioneringen. Sålunda är de skalor och beräkningsmetoder, som kommer till användning vid förmånernas fastställande i förhållande till inkomsten, olika inom de tre försäkringsgrenarna. Mest påfallande är, framhåller departementschefen, att den högsta nivån ligger vid drygt 30 000 kronors inkomst inom tilläggspensioneringen, medan den nås vid ungefär hälften så hög inkomst inom de övriga grenarna. Departementschefen framhåller därefter:

Att socialförsäkringen inte är från början systematiskt uppbyggd efter enhetliga principer är helt naturligt. Det är en följd bl. a. av det självklara förhållandet, att varken ekonomiska eller politiska förutsättningar har funnits för en reformverksamhet, som vid varje tillfälle tillgodosett alla önskemål över hela fältet. Det ligger inget egendomligt eller beklagansvärt i det faktum, att socialförsäkringens stora byggnad uppförts etappvis och att de olika delarna tid efter annan anpassats efter ändrade förutsättningar och behov.

Tidpunkten synes nu emellertid synnerligen lämpad för en översyn i samordningens och kompletteringens tecken. Vägledande för en sådan översyn bör vara bl. a., att luckor och brister i försäkringskyddet bör fyllas,

om de motsvaras av angelägna behov. Samordning och förenkling bör eftersträvas överlag och särskilt på de punkter, där utvecklingen av olika försäkringsgrenar medfört att skyddet i vissa fall blivit dubbelt.

En sådan översyn pågår redan på flera olika avsnitt av problemkomplexet.

Vad angår den personkrets, som omfattas av socialförsäkringens olika grenar, bör erinras om att riksdagen 1959 hemställt om en utredning i fråga om företagares anslutning till den obligatoriska tilläggssjukpenningförsäkringen. Om en sådan anslutning kommer till stånd, synes goda förutsättningar föreligga för en utveckling därhän, att socialförsäkringssystemet i sin helhet omfattar hela folket. — — — Vidare aktualiseras i detta sammanhang frågan om en översyn av ersättningsreglerna för vissa särskilda grupper, bland dem husmödrar som saknar kontant inkomst av sitt arbete i hemmet. — — —

Vid samordningsarbetet kommer oundvikligen även frågan om skalorna för tilläggssjukpenning och övriga inkomstgraderade förmåner inom socialförsäkringen att kräva en omprövning. Inom tilläggspensioneringen är maximigränsen för den förmånsgrundande inkomsten relativt hög, och dessutom stiger den automatiskt vid penningvärdeförsämring. Sjukförsäkringens och yrkesskadeförsäkringens motsvarande gränser är förhållandevis låga och dessutom låsta sedan åtskilliga år.

Angående takten i och sättet för pågående och förestående utredningsarbete anför departementschefen:

Tidsutrymmet för det omfattande reformarbete av delvis teknisk art, som nu pågår, är förhållandevis knappt. I betydelsefulla hänseenden, som har direkt anknytning till pensionssystemet, bör lagstiftning och förvaltningsorganisation beslutas 1961 och 1962 för att träda i funktion senast vid ingången av 1963. Det är därför av vikt, att utrednings- och förberedelsearbetet bedrivs i så rationella former som möjligt. Socialförsäkringskommittén och administrationsnämnden arbetar snabbt och effektivt och i samverkan med socialdepartementets rättsavdelning. Jag har därför kommit till den uppfattningen, att olika föreliggande utredningsuppgifter inom socialförsäkringen bör upptas till prövning i särskild ordning endast i den mån det visar sig nödvändigt eller fördelaktigt att behandla dem på annat sätt än genom den utredningsapparat, som f. n. arbetar med de frågor jag nu behandlat.

Bland föreliggande utredningsuppgifter finns åtskilliga frågor som rör sjukförsäkringen. För snart ett år sedan, innan lagstiftningen om den allmänna tilläggspensioneringen beslutats, uttalade jag vid anmälan av vissa sjukförsäkringsfrågor (prop. 1959: 161), att en allmän och mera omfattande översyn av sjukförsäkringslagen borde anstå till dess ytterligare erfarenheter vunnits rörande lagens verkningar och till dess samordningsfrågorna inom socialförsäkringen i sin helhet kunde prövas. Vidare framhöll jag, att översynen torde få komma till stånd inom en relativt nära framtid bl. a. som följd av pensionsreformen. I sitt av riksdagen bifallna utlåtande (nr 45) framhöll andra lagutskottet, att den allmänna översynen av sjukförsäkringsbestämmelserna snarast borde komma till stånd. Mera väsentliga utökningar av försäkringsskyddet borde enligt utskottets mening inte ske i samband med en partiell reform.

Då samordningsfrågorna inom socialförsäkringen nu kan prövas i sin

helhet kommer, som framgått av det föregående, sjukförsäkringens ersättningsregler att beröras i mycket väsentliga avseenden. Formerna för utredningsarbetet på de avsnitt av sjukförsäkringen, som inte kommer att behandlas i sammanhanget, får anpassas till det nyssnämnda kravet på effektivitet i arbetet allteftersom verksamheten fortskrider.

Utskottet

I föreliggande motion begäres en uppräknig av sjukförsäkringslagens sjukpenningsskala i syfte att återställa sjukpenningens realvärde. Den sålunda aktualiserade frågan ingår i det frågekomplex som omfattas av det pågående och förestående arbetet för en samordning och komplettering av socialförsäkringen. I sin redogörelse för detta arbete i propositionen nr 75 till årets riksdag framhåller föredragande departementschefen, att principen om ersättning inom rimliga gränser för inkomstbortfall fått en olika utformning inom olika grenar av socialförsäkringen. De skalor och beräkningsmetoder, som kommer till användning vid förmånernas fastställande i förhållande till inkomsten, är sålunda olika inom sjukförsäkringen och tilläggs pensioneringen. I den senare ligger den högsta ersättningsnivån vid drygt 30 000 kronors inkomst, medan den inom sjukförsäkringen uppnås vid en knappt hälften så stor inkomst. Vidare följer ersättningarna inom tilläggs pensioneringen ändringarna i penningvärdet, vilket icke är fallet med sjukpenningen enligt sjukförsäkringslagen.

Enligt vad utskottet inhämtat faller den genom motionen aktualiserade frågan inom det utredningsuppdrag som anförtrotts 1958 års socialförsäkningskommitté. Vid sådant förhållande finner utskottet någon framställning i ämnet icke påkallad. Utskottet hemställer därför,

att förevarande motion, II: 155, icke måtte föranleda någon riksdagens åtgärd.

Stockholm den 5 maj 1960

På andra lagutskottets vägnar:

AXEL STRAND

Vid detta ärendes behandling har närvarit

från första kammaren: herrar Strand, Nils Elowsson, Axel Svensson, fru Carlqvist, fru Svenson, herrar Åkesson, Kaijser och Edström.

från andra kammaren: fröken Wetterström, herr Odhe, fröken Sandell, fru Eriksson i Ängelholm, herrar Gustavsson i Alvesta, Svensson i Kungälv, Königson och Anderson i Sundsvall.